

Dr. Fatih Aydemir

Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Usûl Hukuku ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı

TÜRK HUKUKUNDA TAHKİM SÖZLEŞMESİ

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	VII
ÖNSÖZ.....	XI
İÇİNDEKİLER.....	XIII
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

Tahkim Sözleşmesinin Kaynakları, Tanımı, Hukuki Niteliği ve Yapılış Türleri

I. TAHKİM SÖZLEŞMESİ HAKKINDAKİ KAYNAKLAR.....	17
A. Genel Olarak Cumhuriyet Öncesi Hukukumuzda Tahkim Hakkındaki Mevzuat.....	17
B. Cumhuriyet Sonrası Hukukumuzda Tahkim Hakkındaki Mevzuat	19
1. Genel Olarak.....	19
2. Mülga 1086 Sayılı HUMK'nun Tahkime İlişkin Hükümleri	25
3. 6100 Sayılı HMK'nın Tahkime İlişkin Hükümleri.....	26
4. 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu.....	37

5. Milletlerarası Tahkime İlişkin Başlıca Milletlerarası Sözleşmeler	42
a. 1958 New York Sözleşmesi	44
b. 1961 Avrupa (Cenevre) Sözleşmesi	48
c. 1965 ICSID (Washington) Sözleşmesi	51
II. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN TANIMI.....	55
III. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ	64
A. Genel Olarak.....	64
B. Tahkim Sözleşmesinin Hukuki Niteliği Hakkındaki Görüşler..	67
1. Maddi Hukuk Sözleşmesi Görüşü	67
2. Usul Hukuku Sözleşmesi Görüşü.....	69
3. Karma Sözleşme Görüşü	76
4. Bağımsız (Otonom) Görüş	77
5. Görüşümüz	80
IV. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN YAPILIŞ TÜRLERİ.....	82
A. Genel Olarak.....	82
B. Tahkimin Bağımsız Bir Sözleşme Olarak Kararlaştırılması (Müstakil Tahkim Sözleşmesi)	88
C. Asıl Sözleşmeye Tahkime İlişkin Hüküm Konulması (Tahkim Şartı)	92
D. Tahkim Sözleşmesi ve Tahkim Şartı Ayrımının Sonuçları	96
E. Tahkim Sözleşmesi ile Asıl Sözleşmesinin Amacı, Fonksiyonu ve Hukuki Niteliği.....	98
F. Tahkim Şartının Asıl Sözleşmeden Bağımsızlığı: Ayrılabilirlik İlkesi	103
1. Genel Olarak	103
2. Hukukumuzda Ayrılabilirlik İlkesi Hakkındaki Düzenlemeler	110
3. Sözleşmenin Yokluğu ve Hükümsüzlüğü Hallerinde Ayrılabilirlik İlkesi	113
a. Asıl Sözleşme ve/ veya Tahkim Şartının Hükümsüzlüğü	113

aa. Asıl Sözleşme ve/ veya Tahkim Şartının İptal Edilebilirliği.....	113
bb. Asıl Sözleşme ve/ veya Tahkim Şartının Kesin Hükümsüzlüğü	116
b. Asıl Sözleşme ve/ veya Tahkim Şartının Yokluğu.....	125
V. TEK TARAFLI VEYA ASİMETRİK TAHKİM SÖZLEŞMELERİ	127
A. Genel Olarak	127
B. Türk Hukukunda Yer Almış ve Halen Yer Alan Asimetrik Tahkim Sözleşmeleri	129
1. Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü (2015 Öncesi) Kurtarma- Yardım Sözleşmesi'nin 6. Maddesine Göre Yapılan Asimetrik Tahkim Sözleşmesi	130
2. Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesine Göre Yapılan Asimetrik Tahkim Sözleşmesi.....	137
VI. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN YORUMU	140

İkinci bölüm

Tahkim Sözleşmesinin Kuruluşu ve Hükümleri

I. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN KURULUŞ ŞARTLARI.....	145
A. Genel Olarak.....	145
B. Tahkim Mevzuatı Bakımından Aranılan Şartlar	146
1. Taraflar Arasında (Mevcut ve Belirli) Bir Hukuki İlişkinin Varlığı.....	146
2. Taraflar Arasında (Belirli veya Belirlenebilir) Bir Uyuşmazlığın Olması.....	153
3. Karşılıklı Açık ve Kesin Tahkim İradesinin Varlığı	157
a. Tahkim İradesinin Karşılıklı Olması	158
b. Tahkim İradesinin Açık ve Kesin Olması.....	160
4. Yazılı Şekil Şartı.....	174
a. Genel Olarak.....	174

b.	1958 New York Sözleşmesi Bakımından.....	175
c.	1961 Avrupa (Cenevre) Sözleşmesi Bakımından.....	178
d.	HMK ve MTK Bakımından	180
aa.	Tahkim Sözleşmesinin Taraflarca İmzalanmış Bir Belgede Yer Alması	188
bb.	Tahkim Sözleşmesinin Taraflar Arasında Teati Edilen Mektup, Teleks, Faks Gibi Bir İletişim Aracıyla Gönderilmiş Olması	192
cc.	Tahkim Sözleşmesinin Elektronik Ortama Geçirilmiş Olması	199
dd.	Dava Dilekçesinde Yazılı Bir Tahkim Sözleşmesinin Varlığının İddia Edilmesine Davalının Verdiği Cevap Dilekçesinde İtiraz Edilmemiş Olması	208
ee.	Asıl Sözleşmenin Bir Parçası Haline Getirilmek Amacıyla Tahkim Şartı İçeren Bir Belgeye Atıf (Yollama) Yapılması	210
e.	Yazılı Tahkim Sözleşmesinin Niteliği	215
C.	Maddi Hukuk Bakımından Aranılan Şartlar	218
II.	TAHKİMİN KONU BAKIMINDAN SINIRLANDIRILMASI.	218
A.	Tahkime Elverişlilik	218
1.	Genel Olarak.....	218
2.	Objektif Tahkime Elverişlilik.....	222
3.	Subjektif Tahkime Elverişlilik.....	251
B.	Kamu Düzeni Kavramı	253
III.	TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI.....	258
A.	Genel Olarak.....	258
B.	Tahkim Sözleşmesinin Avukat Tarafından Yapılması	265
C.	Tahkim Sözleşmesinin Adi Vekil Tarafından Yapılması	267
D.	Tahkim Sözleşmesinin Veli, Vasi veya Kayyım Tarafından Yapılması	270
E.	Tahkim Sözleşmesinin Ticari Temsilci Tarafından Yapılması..	273
F.	Tahkim Sözleşmesinin Ticari Vekil Tarafından Yapılması.....	280
G.	Tahkim Sözleşmesinin Pazarlamacı Tarafından Yapılması	283

H. Tahkim Sözleşmesinin Simsar (Tellal) Tarafından Yapılması..	285
I. Tahkim Sözleşmesinin Acenta Tarafından Yapılması.....	286
J. Tahkim Sözleşmesinin Komisyoncu Tarafından Yapılması.....	288
K. Tahkim Sözleşmesinin Kaptan Tarafından Yapılması.....	290
L. Tahkim Sözleşmesinin Adi Ortaklığı ve İş Ortaklığını Temsile Yetkili Olanlar Tarafından Yapılması	291
M. Tahkim Sözleşmesinin TTK Bakımından Şirketi Temsile Yetkili Olanlar Tarafından Yapılması.....	294
1. Anonim Şirketi Temsile Yetkili Kimseler Tarafından Yapılması	294
2. Limitet Şirketi Temsile Yetkili Olanlar Tarafından Yapılması	296
3. Kollektif Şirketi Temsile Yetkili Kimseler Tarafından Yapılması	298
4. Komandit Şirketi Temsile Yetkili Kimseler Tarafından Yapılması	301
5. Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketi Temsile Yetkili Kimseler Tarafından Yapılması	302
IV. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI.....	303
A. Tahkim İtirazı	307
1. Tahkim İlk İtirazının İleri Sürülmesi ve Bu İtirazın Usule İlişkin İncelenmesi	316
2. Tahkim İlk İtirazında Esasa İlişkin İncelemenin Kapsamı ve Kararın Etkileri	321
B. Hakem Kararı ve Kesin Hüküm Etkisi	323

Üçüncü Bölüm

Tahkim Sözleşmesinin Hükümsüzlüğü

I. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ BAKIMINDAN USUL HUKUKU VE ÖZEL HUKUK ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	347

II. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN YOKLUĞU	350
III. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN GEÇERSİZLİK (HÜKÜMSÜZLÜK) HALLERİ	351
A. Tahkim Sözleşmesinin Kesin Hükümsüzlüğü	353
1. Tahkim Sözleşmesini Yapan Taraf(lar)ın Sözleşme Yapabilme Ehliyetine Sahip Bulunmaması (TMK m. 15)...	355
2. Tahkim Sözleşmesinin Hukuka Aykırı Olması (TBK m. 27/I)	357
3. Tahkim Sözleşmesinin Ahlakaya Aykırı Olması (TBK m. 27/I)	362
4. Tahkim Sözleşmesinin Konusunun Baştan İtibaren ve Objektif Olarak İmkânsız Olması (TBK m. 27/I)	363
5. Tahkim Sözleşmesinin Kanununun Emrettiği Şekilde Yapılmamış Bulunması (TBK m. 12/II; HMK m. 412/ f. 3; MTK m. 4/ f. 2)	365
B. Tahkim Sözleşmesinin İptal Edilebilirliği (Yanılma, Aldatma ve Korkutma Halleri)	366
C. Tahkim Sözleşmesinin Eksikliği	370
IV. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN GEÇERSİZLİĞİNİN (HÜKÜMSÜZLÜĞÜNÜN) İLERİ SÜRÜLMESİ	373
A. Tahkim Sözleşmesinin Geçersizliğinin Mahkeme Önünde İleri Sürülmesi	373
B. Tahkim Sözleşmesinin Geçersizliğinin Hakem/ Hakem Heyeti Önünde İleri Sürülmesi	376
C. Tahkim Sözleşmesinin Geçersizliğinin İptal Davası Aşamasında İleri Sürülmesi	381
D. Tahkim Sözleşmesinin Geçersizliğinin Yabancı Hakem Kararının Tenfizi Aşamasında İleri Sürülmesi	389
SONUÇ	395
KAYNAKÇA	419
KAVRAM DİZİNİ	457